

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (43)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2010

ББК 74.20

О - 59

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (43). — Рівне: РДГУ, 2010. — 116 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 29. 10. 2010 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2010

Резюме: В статті вивчаються зміст перфекціонізму, його причини, пропонуються психологічні рекомендації.

Summary. The article is devoted to the meaning of perfectionism and its causes. Also the psychological advice is proposed.

УДК [159.923.3:316.624]:159.922.7

О.І. АРТЕМОВА

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДЕЗАДАПТОВАНИХ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Резюме. У даній статті аналізується проблема шкільної дезадаптації, акцентується увага на важливості психологічного супроводу дезадаптованих школярів, проведення профілактичної та психокорекційної роботи.

Ключові слова: психологічний супровід, психологізація навчально-виховного процесу, адаптація, гармонія, потенціал, дезадаптація, емпатія, профілактична і психокорекційна робота, психотерапевтичні бесіди, тренінгові заняття.

В умовах трансформації шкільної освіти суть змін полягає у відмові від орієнтування на всіх однаково, а визнанні цінності, унікальності окремої особистості та стимулюванні розвитку індивідуальних нахилів та здібностей дитини в усьому розмаїтті її життєдіяльності. Особистісний підхід передбачає використання методів, які забезпечать створення умов для творчого саморозвитку, самореалізації й самовиховання. Стиль роботи психолога з переважанням діагностичної та просвітницької функцій має суттєво доповнитися стратегією психологічного супроводу процесу навчання й розвитку кожного окремого учня.

Супровід – це системно організована діяльність психолога зі створення соціально-психологічних та педагогічних умов для успішного навчання й розвитку учня, таких умов, щоб кожен школяр розвивався за логікою притаманної їй своєрідності й досяг результатів, які б були для нього особистісно значущими й одночасно соціально прийнятними [4, 4]. Теоретичні засади, на яких ґрунтується психологічний супровід, відповідають традиціям гуманістичної психології. Суть їх полягає в безумовному визнанні цінності унікальності особистості кожної людини і права на реалізацію її властивостей і якостей. Відповідно формується вихідна передумова і мета психологічного супроводу розвитку кожного школяра у процесі його навчання. Учні мають різні індивідуально-психологічні особливості, інтереси та схильності, різняться типом поведінки і стилем діяльності, рівнем розвитку в цілому, але кожен школяр має право на прояв і повноцінний розвиток свого потенціалу.

Мета психологічного супроводу полягає в тому, щоб допомогти кожному учню соціалізуватися й адаптуватися до соціального середовища шляхом оптимального розвитку його потенційних можливостей. По своїй суті вона зорієнтована на виконання завдання Концепції загальної середньої освіти сприяти становленню особистості як творця і проектувальника власного життя, гармонізації і гуманізації відносин між учнями і педагогами, школою і сім'єю, ґрунтуючись на ідеї самоцінності дитинства, діалогу, усвідомленого вибору особистого життєвого шляху [3].

Такий особистісно-орієнтований підхід у принципі можливий, якщо в усіх, хто причетний до виховання дитини, виробиться не тільки розуміння, а й фактичне сприйняття того, що

- у психологічному супроводі відкривається стереотип підведення розвитку дитини під відповідні стандарти. Стандарти використовуються як орієнтири, котрі дають можливість співвідносити розвиток з вимогами системи шкільної освіти до особистості дитини і в такий спосіб отримувати достатньо інформації для оцінювання цього процесу;
- привчання школяра до дотримання норм і правил поведінки, а також використання в навчанні механізму засвоєння знань через систему наслідування створює небезпеку для дитини стати „жертвою соціалізації, тобто відзначити дуже однозначно свою позицію на полюсах школи: повна адаптація до соціуму – ігнорування соціального досвіду” (А.В. Мудрик). Психологічний супровід має допомогти дитині знайти необхідну міру співвідношення прийняття суспільних норм і потреб та самостійної, творчої позиції щодо них.

Психологічний супровід орієнтований на оптимістичну перспективу кожного учня. Така орієнтація має об'єктивні підстави: за різних варіантів розвитку природа наділила кожну дитину потенціалом можливостей, достатніх для її успішної адаптації в соціально-культурному середовищі, і зокрема – в системі шкільної освіти. Були б лише створені адекватні умови і, у разі потреби, грамотно запущені компенсаторні механізми розвитку. Розгортаючись в окресленому ключі, психологічний супровід підтримує вже проявлені здібності і стимулює ще не виявлені сили і навіть приховані здібності, надає дітям допомогу у визначенні навчальних проблем, формуванні соціально прийнятих норм поведінки у спілкуванні з однолітками й дорослими, впливає на їхнє психологічне самопочуття і, отже, виводить дитину на оптимальний рівень розвитку.

На жаль, у сучасній загальноосвітній школі ми стикаємося з проблемами психологічного супроводу, зокрема, недостатньо приділяється увага дезадаптованим учням. Вирішення проблеми шкільної дезадаптації пов'язане з ранньою діагностикою симптомів і факторів ризику, з розробкою диференційованих програм корекційного навчання, з пошуком ефективних засобів психолого-педагогічної підтримки вчителів та батьків дезадаптованих учнів.

В останні роки явище дезадаптації у дітей і підлітків стало предметом багаточисельних медичних, психофізіологічних і психологічних досліджень. Дослідження в масових школах виявили ознаки дезадаптації без виражених невротичних порушень у 22,5% учнів школи [1]. Це діти, які значною мірою втратили орієнтири у принципах побудови своїх взаємовідносин з іншими людьми, групою, суспільством. Відомо, що особливо чутливими у відношенні до розвитку стану дезадаптації школярів є критичні періоди зміни умов виховання і навчання [2, 3]. За цих умов у нашому суспільстві дуже гостро постає проблема соціальної адаптації та збереження психічного здоров'я особистості. Система виховання та освіти вимагає суттєвих змін методики, цінностей та змісту підготовки нової генерації до життя. [6, 18] Тому проблема соціальної адаптації дітей до школи є актуальною і потребує уваги зі сторони психологів, учителів і батьків. Нагальною проблемою стає пошук ефективних шляхів подолання соціальної дезадаптації в цілому і дезадаптивної самоорганізації школяра зокрема, а відтак і тих чинників, котрі детермінують виникнення цього феномену.

Однак в сучасній літературі недостатньо методичних розробок, які допомогли б психологу грамотно і ефективно побудувати роботу з профілактики і корекції психологічної дезадаптації. Потрібен новий теоретичний матеріал, який може

бути використаний педагогами і батьками, що допоможе глибше зрозуміти сутність явища дезадаптації, розробити систему роботи практичного психолога з проблеми адаптації до школи, яка включала б профілактику, контроль за процесом адаптації, виявлення причин труднощів в адаптації, консультування учителів і батьків, корекційну роботу.

Дезадаптація – це формування неадекватних механізмів пристосування людини до умов навколишнього середовища, порушень в поведінці, конфліктних відносин, психогенних захворювань і реакцій, підвищеного рівня тривожності, негармонійний розвиток особистості. Труднощі, які спостерігаються у навчально-виховній діяльності, зумовили появу в науковому обігу поняття “шкільна дезадаптація”. Більшість вітчизняних вчених, досліджуючи особливості шкільної дезадаптації, розглядають зазначений феномен як одне з найменш небезпечних явищ девіантних форм соціально дезадаптованої поведінки, а саме: аддиктивної, асоціальної, деструктивної, кримінальної (С.А.Белічева, В.П.Васильєв, С.П.Льїн, Н.Ю.Максимова, В.М.Оржеховська та ін.), тоді як шкільна дезадаптація у контексті навчально-виховного процесу має свої специфічні прояви та чинники і залишається недостатньо вивченою. Праці вчених (Л.В.Дзюбко, В.С.Кагана, А.В.Петровського, С.І.Сабанадзе та ін.), дозволяють зробити припущення про те, що сутність шкільної дезадаптації полягає у невідповідності між цілями навчально-виховного процесу школи і результатами діяльності учня, що супроводжується відсутністю взаємозв'язку механізмів зовнішньої регуляції з саморегуляцією, внутрішнім дискомфортом і нестабільністю перебігу психічних процесів (страх, депресія, фрустрація тощо).

Зростання в сучасних умовах чисельності учнів, схильних до дезадаптації, недостатнє дослідження у науковій літературі поняття “шкільна дезадаптація”, необхідність його вивчення і аналізу, з'ясування зовнішніх (соціальних) та внутрішніх (психологічних) передумов виникнення даного феномену, виокремлення оптимальних психолого-педагогічних напрямів профілактики зумовило написання цієї статті.

Шкільна дезадаптація – втрата дитиною навчальної мотивації, низька успішність, конфліктність у спілкуванні з учителями й однолітками. Схильність до асоціальної поведінки, низька самооцінка, домінування негативного емоційного напруження [2, 3]

Вимоги до змісту методів психодіагностики повністю визначаються переліком симптомів та факторів, які за ними стоять. Перш за все, це такі поширені та чіткі ознаки, як порушення шкільної успішності та поведінки. Труднощі в навчанні можуть бути пов'язані з недорозвитком пізнавальної діяльності. Для виявлення цього підбирають методики дослідження рівня та структури інтелектуального розвитку. Доцільно використовувати поетапні процедури, починаючи з компактних скринінгових проб, які можна застосовувати для групового обстеження, та закінчуючи “батареєю” відповідних методик.

Неуспішність може бути зумовлена й недостатнім рівнем “соціальної зрілості” дитини. У цьому випадку рекомендується визначити ступінь її мотиваційної готовності до систематичного шкільного навчання, виконання норм та регламентацій поведінки.

Відхилення у поведінці можуть мати як первинну обумовленість, пов'язану з особливостями нейродинаміки, так і вторинну, яка відображає неадекватні способи компенсаторного реагування дитини на ті чи інші ускладнення в шкільному житті. Особливим об'єктом уваги мають стати діти не з епізодичними, а зі стійкими та достатньо вираженими розладами у поведінці.

Причини виникнення шкільної дезадаптації можуть бути біологічно та соціально обумовлені. Біологічні фактори – легкі парціальні і більш тяжкі порушення інтелектуальних функцій, асинхронія в їх формуванні, різні нейродинамічні порушення. Соціальні фактори – негативне виховання впливу сім'ї та мікросоціального середовища, психічна депривація. Звідси порушення в розвитку дитини: 1) порушення розвитку інтелектуальної сфери; 2) порушення розвитку особистісної сфери (культурна затримка розвитку, поведінкові проблеми); 3) мотиваційна незрілість. Виникають труднощі в оволодінні навчальною діяльністю, труднощі у взаємовідносинах з учителями та однолітками, труднощі у виконанні шкільних норм і правил поведінки. Неуспішність та порушення поведінки – це первинні прояви шкільної дезадаптації. Вторинні прояви – це негативне ставлення до школи, вчителів, однокласників, низький соціальний статус в колективі. І якщо спочатку шкільна дезадаптація проявляється у відхиленні у поведінці, правопорушенні, пізніше спостерігаються соматичні порушення, стан емоційного дискомфорту (небажання ходити до школи, вчитися, плаксивість, хворобливість). Згодом, якщо не надати психологічну допомогу, це може перерости у формування негативних особистісних якостей, агресивності, подальше порушення психічного розвитку, а інколи виникнення соматичної та нервово-психічної патології, а також у прояви суїцидних явищ.

Сутність шкільної дезадаптації полягає у невідповідності між цілями навчально-виховного процесу школи і результатами діяльності деяких учнів, що супроводжується порушенням оволодіння особистістю норм, вимог найближчого соціального оточення, тобто порушенням інтеріоризації зовнішніх механізмів регуляції поведінки та діяльності у внутрішню самоорганізацію особистості – саморегуляцію.

Висновок. Є нагальна потреба активізації психологічного забезпечення шляхів подолання шкільної дезадаптації, а насамперед виокремлення психолого-педагогічних напрямів профілактики шкільної дезадаптації. Більше уваги потрібно звернути на проблеми шкільної дезадаптації, виходячи з того, що внутрішніми чинниками шкільної дезадаптації є індивідуальні особливості, ціннісні орієнтації, мотиваційна сфера, інтереси, захоплення. Основною характеристикою ціннісно-мотиваційної сфери дезадаптованих учнів є відсутність взаємозв'язку між зовнішніми регулюючими впливами і саморегуляцією учнями своїх вчинків, яка проявлялася у низькому рівні усвідомлення психологічних компонентів блоку “внутрішнього фільтру” мотивів поведінки (прогнозування наслідків поведінки, оцінка своїх можливостей та емоційних станів), а також моральних категорій, які виконують регулюючу роль; у відсутності кореляції між пізнавальними і моральними мотивами навчальної діяльності; у пасивному розвитку самовиховання; у високому рівні вияву конформізму. Ці діти потребують психологічної допомоги, а вони частіше покинуті.

Провідною умовою ефективності психологічного супроводу дезадаптивних учнів є включення їх у систему самовиховання, коректуючими умовами якої виступають: організація життя дитячого колективу на принципах демократизації, гласності, гуманності; створення системи психолого-педагогічної просвіти вчителів, учнів та їхніх батьків. Психокорекційні заходи щодо подолання дезадаптивної самоорганізації особистості учня шляхом формування саморегуляції поведінки та діяльності в умовах навчально-виховного процесу потрібно проводити у таких напрямках: корекцію відхилень у розвитку ціннісно-мотиваційної сфери, формуванні свідомості та самосвідомості; створення умов для підвищення рівня адаптаційного процесу; корекцію позиції школяра у колективі класу; корекцію відносин між учителем та учнями, схильними до дезадаптації; володіння вчителями методики подачі єдиних вимог учням; корекцію шкільної дезадаптації залежно від

стилю педагогічного керівництва.

Ефективне застосування психокорекційної діяльності можливе за умови координації психолого-педагогічної діяльності працівників психологічної служби, педагогів школи та батьків, встановлення гуманних взаємин у системі "вчитель – діти - батьки", яке передбачає спеціальну наукову і методичну підготовку вчителя, психолого-педагогічну просвіту батьків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Диагностика школьной дезадаптации. / Под ред. С.А. Беличевой.
2. Лескова-Савицкая А.А. Проблема адаптации первоклассников к школе: Методические рекомендации для школьных психологов. Одесса, 2001 – 60 с.
3. Концепція загальноосвітньої середньої школи // Інформаційний збірник МОН України. – 2002. - №2. – С.2-22.
4. Коробко С.Л., Коробко О.І. Работа психолога с младшими школьниками: Методичний посібник. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 416 с.
5. Кочерга О., Васильев О. Дезадаптованість // Психолог. - №4,9. - 2002.
6. Федоришин Г.М. Деякі питання психологічного супроводу навально-виховного процесу. / Методичні рекомендації. Видавництво "Плаї" Прикарпатського університету, Івано-Франківськ. - 2002. - Вип.7. - Ч.1. - С.21-30.

Резюме. В даній статті аналізується проблема школьної дезадаптації, акцентується увага на важливості психологічного супроводження дезадаптизованих школярів, проведення профілактичної і психокорекційної роботи.

Summary. In this article the problem of school maladjustment emphasized the importance of psychological support disadapted pupils, of preventive and psychotherapeutic correction.

УДК: 159.923:057.875

К.В. БАБАК

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Резюме. У статті розглядаються теоретичні підходи до аналізу поняття професійний розвиток особистості як психологічної проблеми.

Ключові слова: професійний розвиток, особистість, професіоналізація.

Сучасна парадигма вищої освіти орієнтує всіх учасників освітнього процесу на максимальне розкриття в людині творчої самостійності, індивідуальної своєрідності особистості, на осмислення себе і інших в світі на розвиток здатності бути суб'єктом професійного визначення і самореалізації. Таким чином, професійний розвиток особистості студента стає одним з найважливіших завдань сучасної вищої освіти[1].

Метою цієї публікації є висвітлення теоретичних підходів до аналізу поняття професійного розвитку особистості як психологічної проблеми.

Проблемі професійного розвитку присвячені численні праці вітчизняних (Б.О.Федоришин, В.О.Моляко, С.О.Мілерян, П.С.Перепелиця, Г.О.Балл, К.К.Платонов, К.М.Гуревич та ін.), так і зарубіжних вчених (Д.Супер, Д.Міллер, Л.Бандура, Й.Лінгарт, С.Балей, К.Чарнецькі та ін.).

Сутність, етапи і закономірності процесу професіоналізації розглядаються у межах психологічної теорії діяльності (О.М.Леонтьєв, С.Д.Максименко, В.Д.Шадріков, Г.О.Балл, В.О.Моляко та ін.); психологічної теорії професійного становлення (А.А.Бодальов, Ю.М.Забродін, Т.В.Кудрявцев, А.К.Марков, В.А.Бодров, Н.С.Пряжников, С.Н.Чистякова, Є.О.Клімов, Е.Ф.Зеєр, Л.М.Мітіна та ін.); психологічної теорії особистості (Б.Г.Ананьєв, О.Г.Асмолов, Б.Ф.Ломов, Е.О.Клімов, Н.Н.Нечаєв, Г.В. Суходольський та ін.). Необхідність продуктивного розв'язання задач професіоналізації знайшла своє відображення в низці досліджень вітчизняних психологів: наукові уявлення про особистість професіонала й закономірності його становлення (В.А.Бодров, К.М.Гуревич, С.О.Клімов, Г.В.Ложкін, Б.Ф.Ломов, А.К.Маркова, В.Д.Шадріков та ін.); проблеми ефективності професійної діяльності (І.А.Зязюн, В.П.Казміренко та ін.), загальні засади розвитку професійної культури суб'єкта діяльності (Г.О.Балл, С.Д.Максименко, В.В.Рибалка та ін.) тощо.

Найвідоміші вітчизняні концепції професійного розвитку та психології професіоналізму (О.О.Бодальов, С.О.Клімов, Н.В.Кузьміна, О.К.Маркова, Л.М.Мітіна, В.О.Моляко, Н.А.Побірченко, Н.І.Пов'якель, О.О.Реан, А.В.Фурман, В.Д.Шадріков та ін.) переконливо доводять, що як особистість загалом, так і її пізнавальні процеси формуються саме у процесі професійного розвитку, здійснення професійної діяльності, розв'язання специфічних професійних завдань.

Як засвідчують результати теоретичного аналізу літературних джерел, термін „професійний розвиток” сьогодні не можна вважати однозначно усталеним – поряд з ним у якості близьких за змістом використовуються конструкти „професійне становлення”, „процес професіоналізації” особистості, „набуття професіоналізму”.

Так, згідно позиції А.К.Маркової, поняття «становлення, розвиток професіонала» і «професійний розвиток» розглядаються як синоніми. При цьому авторка розуміє професійний розвиток як «оволодіння людиною новими професійно важливими якостями, як зміна усталеного співвідношення цих якостей, що склалося раніше» [5, с.217]. На думку Т.П.Демидової, поняття «становлення особи» в психології ще не отримало чіткого визначення. Становлення обов'язково припускає потребу в розвитку, можливість і реальність її задоволення. В цьому випадку професійне становлення виступає одним із значущих чинників формування і розвитку особистості майбутнього фахівця [3, с.14]. Такий підхід узгоджується з поглядами Т.А.Вілложаніної, згідно яких професійне становлення особистості – це процес цілісного розвитку особистості як суб'єкта професійної діяльності, детермінований соціальною ситуацією розвитку, провідною діяльністю, а також активністю самого індивіда, при цьому професійний розвиток передбачає прагнення індивіда до свого професійного зростання [2, с.8]. З погляду В.А.Малікової, категорія становлення - це ланка в загальній послідовності етапів професійного розвитку, що дозволяє прослідкувати загальну тенденцію перетворення психологічних якостей і властивостей фахівця в характеристики

З М І С Т

<i>Від редакції</i>	3
Ямницький В.М., Литвиненко С.А. Ігротерапія як засіб психологічної допомоги дітям і підліткам	4
Павелків Р.В. Проблема пошуку та впровадження інноваційних психолого-педагогічних технологій розвитку особистості в освітніх закладах	6
Воробійов А.М. Психологія перфекціонізму.....	9
Артемова О.І. Проблеми психологічного супроводу дезадаптованих учнів загальноосвітньої школи	12
Бабак К.В. Професійний розвиток особистості як психологічна проблема	14
Безлюдна В.І. Народження другої дитини як фактор розвитку материнської сфери	16
Бучко В.Б. Проблеми надання психологічної допомоги засудженим до позбавлення волі.....	18
Главінська О.Д. Проблема професійної самосвідомості та самоствердження у юнацькому віці.....	21
Демчук О.О. Психологічні закономірності організації професійного самовиховання майбутніх педагогів	23
Демянюк О.Б. Інтегративний підхід у контексті психологічної допомоги особистості	26
Джеджеря К.В. Цінності як смислова основа подолання особистісних комунікативних труднощів.....	28
Дружиніна І.А. До питання вивчення феномену ідентичності у сучасній психологічній науці	31
Жигайло О.О. Особливості розвитку свідомості та самосвідомості молодших школярів	34
Ілляш С.Д. Психологічні аспекти розвитку професійного саморозуміння майбутніх педагогів	36
Кириченко Н.А. Психологічні особливості цілетворення та цілепокладання	39
Корчакова Н.В. Вплив особистісних характеристик на формування рольової поведінки у сфері батьківства	43
Кравчук М.М. Проблеми впливу небезпечних ситуацій на формування життєвих перспектив підлітків з девіантною поведінкою	45
Кулаков Р.С. Мотиваційні чинники професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці	48
Лисяк О.М. Проблема внутрішньої конфліктності ціннісно-смислової сфери особистості.....	51
Маркович О.В. Психотерапевтична роль медичної сестри при спілкуванні з пацієнтами	54
Матейко Н.М. Особливості надання психологічної допомоги школярам, які проживають на екологічно несприятливих територіях.....	57
Мельник І.Я. Просоціальна поведінка як складова соціальної компетентності.....	60
Михальчук Н.О., Івашкевич Е.З. Організаційні основи догляду за психічнохворими в умовах стаціонарного лікування	63
Назарець Л.М. Посередництво психолога у вирішенні проблеми взаємодії батьків і дітей	67
Нестерук-Володимирець О.В. Психологічний супровід профільного навчання в позашкільному закладі нового типу – палаці дітей та молоді м. Рівного	69
Ніколайчук Г.І., Ніколайчук І.О. Проблема розуміння художнього тексту студентами вищої школи	73
Павелків В.Р. Особливості психодіагностики відхильної поведінки підлітків	75
Палагнюк В.В. Теоретичні засади психологічної допомоги в процесі професійної адаптації викладача-початківця ВНЗ	77
Пивоварчук Т.О. Психологічні особливості інтенсивного розвитку комунікативних здібностей студентів у процесі вивчення іноземної мови.....	79
Рибак В.А. Психологічні засади формування самоставлення студентів з особливими потребами	82
Косарєва О.І., Рудь Г.В. Особливості прояву механізмів психологічного захисту в підлітковому віці	84
Савуляк В.О. Корпоративна культура як чинник особистісного зростання працівників організації.....	87
Садова І.І. Соціально-психологічні проблеми сімей, пов'язані з вихованням дітей з особливими потребами у контексті загальної ситуації в Україні	89
Созонюк О.С. Концептуальні засади коучингу як форми психологічної допомоги.....	92
Сторож О.В. Психологічні особливості творчої соціалізації особистості на етапі ранньої юності	95
Хомич І.С. Самовідношення у молодшому шкільному віці	98
Цуканова М.С. Соціально - психологічна допомога та реабілітація бездоглядним і безпритульним дітям у притулку	100
Чала Ю.М. Проблема розвитку особистісного досвіду психолога під час тренінгової роботи та шляхи її розв'язання	103
Череп В.Ю. Психологічний супровід молодшої сім'ї з первістком: основні напрямки	106
Шмига А.І. Недоліки організаційної культури як одна з причин професійного «вигорання», превентивні методи та шляхи подолання	108
<i>Відомості про авторів</i>	112

Наукове видання

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (43)

Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія РВ № 540/93-Р від 03.11.2009 р.

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 22.10.2010 р. Підписано до друку 29.10.2010 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Обл. вид. арк. 29,14. Замовлення № 84/1 Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (43). — Рівне: РДГУ, 2010. — 116 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20